

אין בין המודר פרק רביעי נדרים

ושטיה. עור לאכול עליו: **זלא מלה וזלא רב.** דמלפת זהו: **רב.** שומן: **דלא ציה כולל ציה.** מי שיש בו דעת כמי שיש בו הכל שאינו נחסק כלום: **דא קני מה חסר.** מי שקנה דעת אינו חסר כלום: **חזור לימי עלומיו.** דנעשה כתינוק שלא טעם טעם חטא:

שנא' רוטפט. כלומר כשעת רטוב ופש כמו [פירו] מרגמינין פשוט וסגור: **מונער.** מן החולי ישב כמו שהיה דימי עלומיו: **כל משכבו הפכה צליו.** כל סדר הצעת למודו המסודר לו נהפך לו צליו ומשכמו: **סליסר** **אפי הלכסא.** שהיה שונה למודו צי"ג פנים: **שיפא אולו ליה.** ששכח: **קלאר.** כובס: **אסה עשים אוסי ואס חייא.** דגמנר לכו דלל המלמד את בן חצרו מורה מעלה עליו הכתוב כאלו עשאו שנאמר ואת הנפש אשר עשו בחרן: **הכל מושלין** **זו.** להמיתו אפי' וצו אפילו ימוס: **למשפטין עמדו היום** (6) **כל עבדיך.** דכיון שנשפט שישיבה של מעלה הכל נעשו עבדיו של הקצה' ליפרע הימנו: **גברא גבוה הוי רביז גירדנא ווטא.** פרדה קטנה: **סיסורא.** גשר: **ואססוטי.** נתפסדה הפרדה ושדייה מינה ושכיב. ואע"פ שהפרדה נמוכה ואינה ארוך כל כך דלא נפל אלא מעט מת: **אקרוקסא.** כפרדע. ועקרב אינו יכול לטוט צנהר ושאו כפרדע עליו להעבירו צנהר לנשוק את האיש: **כי**

מטהר באשבורן ואין מטהר בזוחלין אלא עד המקום שהיה יכול להלך ממחילתו. והיינו נמי דמנן בפרק ו' ראשון דמקואות מעיין שהוא מושך כדל רבה עליו מים והמשיכו הרי הוא כמות שהיה היה עומד ורבה עליו והמשיכו זה למקוה לטהר באשבורן ולמעין להטביל זו בכל שהוא וה"פ מעיין שהיה מושך מעט מעט כדל זה שהוא שרץ קטן מרובה הרגלים והמשיכו עכשיו בשטף אבל אינו נמשך אלא באותו מקום שהיה מהלך זו ממחילתו הרי הוא כמות שהיה וסיפא קמתי דאס היה עומד כלומר שלא היה נמשך כלל ורבה עליו והמשיכו שני דינין יש בו דבמקום שלא היה מהלך ממחילתו שיה למקוה שררץ אשבורן וה"ה שאין מטבילין בו בכל שהוא ובמקום שהיה עומד ממחילתו שיה למעין להטביל בו בכל שהוא ומינה שהוא מטהר בזוחלין. נמצא לפי דעת זה שאפי' בזמן גשמים שהנהרות רבים אדם טובל צנהרות שאין מכזיבן באותן מקומות אכן נמשכין והולכין אפי' ציומי תשרי אבל באותן מקומות שנמשכו ומתרחקו יותר מהגשמים כל היכא דאיכא למיטש שרצו הנוטפין על הזוחלין אין טובלין בהם אבל היכא שרצו זוחלין על הנוטפין אפי' באותן מקומות שלא היה הולך שם ממחילתו טובלין זו והיינו שהיא דר"א צר לזוק שהעיד על הזוחלין שרצו על הנוטפין ששכחין ומטהרין בזוחלין וזכאי אפי' במקום שנתרבה קאמר דאי באותו מקום בלבד שהיה מהלך ממחילתו מאי אסדמי' פשיטא דהיכי מיסק אדמתין ששיס או שלשה טיפי מים יפסלו פרת מלגטובל זו אלא ודאי כדאמרן והו דעת הר"א צ"ד ז"ל: אבל דעת הרמב"ם ז"ל דני קמתי בכל הני דאע"פ שרצו עליו ונוטפין דיני כמעיין דוקא כשרצו המים בגומת המעיין עצמו ששם הוא חשיבות מימיו ומצטלים כל המים הצאים עליהם אבל רבה במקום משך הנהר למטה כל שרצו נוטפין על הזוחלין נפסל כולו ולפי זה אחיא מימרא דשמואל כפסטה דאין המים מטהרין בזוחלין אפילו בצמנא הנכר במקום שהיה מהלך זו בתחלה אלא פרת ציומי תשרי בלבד וכפי מה שפירש' למעלה. ולפי זה הא דמפלגי בתוספתא בין נמרחב ללא נמרחב ג"ל דלריבה בגומת המעיין קאי דאפי' הכי כל

תורה אור השלם

1. ועבדך את אביך אשר ישלחון ? ? כי קרעב ובצמא ובערים ויבחר כל יתן על פרך על צאןך עד השמידו אהרן: דברים כח מה
2. הטלה לכל עובדי הרפא לכל תחלאיך: תהלים ק"ג
3. רטפט בשרו מנער ישוב לימי עלומיו: איוב לג כה
4. ? ? יסעדו על ערש דיי כל משכבו הפכה בחלו: תהלים מא ד
5. הן גרשת אתי היום מעל פני האדמה ומגןך אשתר וייתיני נע ונד פארץ וקה כל מצאי ידוני: בראשית יד י
6. למשפטין עמדו היום כי הכל עבדיך: תהלים ק"ט צא

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה למשפטין עמדו היום כי הכל עבדיך:

הגהות הגר"א

[א] נמי קשוי לשיא ולאשתא לל"י וישי בפירוש הירוש':

מוסף רש"י

נקטינן. מסורת מלכותי, מנהג מכותי (שורבין) ה. אמר רב יוסף לא שמיע לי דאש שמעתי. רב יוסף תלה ושכח תלמודו והיה אפי' תלמודו מוכיח (שורבין) טו. עג. מכות ד. ובע"ז נדה ט"ז. שחלצתו חמה. שלפמו, ניטלה מגופו חמה, הוא השולי הקדמו, מלמנו לשון (השע"ה) חלן מהס (ברכות דל).

לרבי כדדוה גרים להו אזל ר' חייא וגמר יתהון קמי' קצרא ואתא ואהדר יתהון קמי רבי כד הוה חזי ליה רבי להווא קצרא א"ל רבי אתה עשית אותי ואת חייא א"ד הכי קא"ל אתה עשית את חייא וחייא עשה אותי וא"ר אלכסנדר ר' חייא בר אבא גדול נם שנעשה לחולה יותר מן הנם שנעשה להגניה מישאל ועזריה של חגניה מישאל ועזריה איש של הדיוט והכל יכולים לכבותה וזו של חולה של שמים היא וזו יכול לכבותה וא"ר אלכסנדר ר' חייא בר אבא ואמר ר' חייא אריב"ל כיון שהגיע קיצו של אדם הכל מושלים בו שנא' והיה כל מוצאי ירנגי רב אמר מן הדין קרא למשפטין עמדו היום כי הכל עבדיך רבה בר שילא אמרו ליה שכיב גברא גבוה הוה רכיב גירדנא וזטרא מטא תיתורא איסותיט שדייה וקא שכיב קרי על נפשיה למשפטין עמדו היום שמואל חויה להווא (קרוקיתא דעקרבא) יתיבא על אקרוקתא ועברה נהרא טרקא גברא ומיית קרי עליה למשפטין עמדו היום אמר שמואל אין מבקרין את החולה אלא למי שחלצתו חמה לאפוקי מאי לאפוקי הא דתניא ר' יוסי בן פרטא אומר משום ר' אליעזר אין מבקרין לא חולי מעיים ולא חולי העין ולא מחושי הראש בשלמא חולי מעיים משום כיסופא אלא חולי העין ומחושי הראש מ"ט משום דרב יהודה דאמר רב יהודה דיבורא קשיא לעינא [א] ומעלי לאישתא אמר רבא האי אישתא אי לאו דפרוונקא דמלאכא דמותא מעלי

ושטיה יבחוטר כל א"ר אמי אמר רב בלא גר ובלא שלחן רב חסדא אמר בלא אשה רב ששת אמר בלא שמש רב נחמן אמר בלא דעה תנא בלא מלח ובלא רבב אמר אביי (6) נקטינן אין עני אלא בדעה במערבא אמרי דדא ביה כולא ביה דלא דא ביה מה ביה דא קני מה חסר דא לא קני מה קני אמר ר' אלכסנדר ר' חייא בר אבא אין החולה עומד מחליו עד שמוחלין לו על כל עונותיו שנאמר הסולח לכל עוונתי הרופא לכל תחלוואיבי רב המנונא אמר חזור לימי עלומיו שנאמר ר'וטפט בשרו מנער ישוב לימי עלומיו כל משכבו הפכת בחליו אמר רב יוסף לומר דמשכבו למודו רב יוסף חלש איעקר ליה למודיה אהדריה אביי קמיה היינו דבכל דוכתא אמרינן אמר רב יוסף לא שמיע לי הדא שמעתא א"ל אביי את אמריתיה ניהלן ומהא מתניתא אמריתיה ניהלן כי הוה גמיר ר' תלת עשרי אפי הילכתא אגמריה לרבי חייא שבעה מנהון לסוף חלש רבי אהדר ר' חייא קמיה הנהו שבעה אפי דאגמרי' שייתא אודו הוה ההוא קצרא הוה שמיע ליה

מו א מיי פ"ד מהל' אכל הלכה ה סמנ עשין מד"ס ז טו"ע י"ד סי' שלה ס"ח :

תוספות

שפ"ה. עור מבוטל שאוכלין עליו ונשאין אותו עובדי דרכים עמם: דדא ביה. שיש בו דעה: דא לא קני. דעה מה קני: הבורח לכל עונותיו הרופא לכל מחלוואיבי: חזור לימי עלומיו. דברא הכולה כשמתפא יומר מלפני שחלה: תליסר אפי הלבנת. י"ג פנים של הלכות משנה: אתה עשית את חייא. כלומר למדת לו: למשפטין. כלומר כשעמדו בדיותין להטביל הכל עבדים להביא עליהם מה שצויה: גברא רבה. אדם גדול: גירדנא וזטרא. פחד קטן: אישיות. נגעת כמו: קמא טיטוט נקטיה בנא קמא (דף ב:): אקרוקתא. כפרדע: שחלצתו חמה. שהחוק חממותו ועדיין הוא חולה:

פירוש הרא"ש

שפ"ה. עור לטן עליו: דדא קני. דעה: שמשכבו למודו. עלומיו קא דרש שנגלס ממנו למודו: תליסר אפי הילכתא. צי"ג פנים היה שונה הלכות: אתה עשית לחייא. כל המלמד חצרו חולה [נסהדין ט:]: ואת הנפש אשר עשו בחרן: ההוא גברא גבוה. אדם גדול וגבוה: רביי כחלמיה: אקרוקתא. כפרדע: שחלצתו חמה: דיבורא קשיא לעינא. וכן נמי למחוס הראש שטעט אדם להס: פרוונקא. שלח:

שרצו נוטפין אינו מטהר אלא במקום שהיה מהלך ממחילתו וזו מטהר באשבורן. ואע"ג דאיכא למימר איפכא דלריבה צנהר קאי אלא ריבה בגומת המעיין אפי' צנהרות כשר מיינקט כשר מיינקט לעומת אגורא דמנתי קיימא. מינה סהדותא דרבי אלעזר צר לזוק אפי' לפי שיטה זו ודאי משמע דאפי' במקום שנתרחב הנהר קאי דכל שרצו זוחלין כשר דליכא למימר דלריבה במקום משך הנהר קאי ואשמעינן רבותא שאע"פ שלא ריבה במקום גומת המעיין אלא במקום שנמשכו מימיו כשר דלכתי פשיטא וכי ג' טיפי מים יפסלו פרת: תנן במס' מקואות (פ"ה מ"ה) הנוטפין שעשאן זוחלין כלומר שהמשיכן סומך אפי' מקל ואפי' קנה ואפי' צו ואפי' צה כלומר גודר בפניהם באלו והו להו באשבורן ומטהרין ר' יוסי אומר אין מחליין בדבר המקבל טומאה כלומר אין עושין בו גדר וק"ל כר' יוסי ותנן נמי (סס מ"ד) שהמים מטהרין בזוחלין ותנן נמי (פרה פ"ח מ"ט ומקואות פ"ה מ"ח) המים המוכיבן פסולין למי חטאת וכשרין לטבילה ומטהרין בזוחלין ואלו הם המים המוכיבין המלוחין והפושרין: ושטיה. עור לאכול עליו: וזלא רב. שמן: דלא קני דעה מה קנה. מה יועיל לו כל מה שיקנה: חזור לימי עלומיו. אחר שחלה ומתרחש מחסוק טעמו להיות יותר צריח ממנה שהיה הקודם חליו: שנאמר רוטפט בשרו מנער ופסל: לומר דמשכבו למודו. ימי עלומיו קדשיה מעיין העלמה: אייקר ליה לימודיה. הכביד עליו למודו ששכחו: פלס עשרי אפי צי"ג פנים: כובס: למשפטין עמדו היום כי הכל עבדיך. כיון שלמשפטין עמדו שהגיע קלס למות הכל עבדיך לקיים את דבר המשפט: שכיב ההוא גברא גבוה. אדם שהיה גבוה כלומר ארוך: רכיב גירדנא וזטרא. רוכב פרדה קטנה: סיסורא. גשר: איסותיט. אחתה רוח שטות לאותה פרדה והשליכתה צנהר. איסותיט מלשון סטיא רוח של שגוען וכדאמר בעלמא סיוטא הוא דנקטיה [ב'ק לו:]: אקרוקסא. כפרדע: שחלצתו חמה כדאס המודיין שעי' כלי זין שעליו נקרא חלון: לאפוקי הא דתניא. דסביירא ליה לשמואל כי הך ברייתא דאין מבקרין להנך דקא מני ודשמואל נמי לאפוקי הני: משום כיסופא. דוימנין שררץ לנקיבו ומכסיף: דפרוונקא. שליח שעל ידו ממית: כחיוורא לדיקלא. הולין שסביב הדקל ששומרים אותו מבהמות וחיות: פרייקא. מרקחת מועיל וקורין לו תרייקא: חושלא דשערי. שעורים קלופים: דיש נפיה. בתחלת הרקדת הנפה: צורדס. מיצה אחת כשתי מיצות צור דס. והוא חולי שמקלה דס מלמטה: אין מבקרין אותו. משום דוימנין דלריך לנקיבו ומנערי ליה: ואין מוסיפין שמו. לומר פלוגי חולה חולי צורדס ללא לשון נקיה הוא: רפואה